

Міжнародний діалог бібліотекарів

Насичений науковими подіями травень цього року позначився для бібліотечної професійної спільноти України новими можливостями міжнародного співробітництва та обміну досвідом з колегами з європейських країн. У рамках проекту «Міжнародний культурний обмін: підвищення кваліфікації персоналу публічних бібліотек», що реалізується за фінансової підтримки Ради культури Литви, 20–22 травня 2015 р. у м. Ніда (Литва) відбувся міжнародний практикум-навчання «Міжнародний міжрегіональний діалог: управління інноваціями, обмін досвідом та партнерство», на який було запрошено делегацію від Української бібліотечної асоціації. Це стало можливим завдяки підписаній минулого року угоді «Про партнерство та співробітництво між Українською бібліотечною асоціацією і Асоціацією муніципальних публічних бібліотек Литовської Республіки».

Основною подією міжнародного практикуму стала міжнародна конференція з обміну досвідом «Еволюція бібліотек у сучасному суспільстві: прогресивний досвід та виклики майбутнього», яка проходила в унікальній, з екологічної точки зору, місцевості – у м. Ніде, на території Куршської коси (2000 р. вона включена до Списку світової спадщини ЮНЕСКО). Конференція зібрала більше ста фахівців з Литви, Польщі, Латвії, України. Наша делегація була найчисельнішою – 13 осіб, за що дякуємо організаторам, які знайшли можливість фінансово та організаційно підтримати наше перебування у Литві, підготували для нас додаткову програму ознайомлення з досвідом роботи бібліотек Вільнюса і Клайпеди.

Конференція тривала три дні у різних форматах. Програма першого дня розпочалася привітаннями представників міського самоуправління, організаторів заходу та делегацій від України, Латвії, Польщі, тематичними виступами учасників, презентаціями фірм. Тематичну частину зібрання відкрили представники двох національних бібліотек – Литви і України. У доповіді завідувача відділу Національної бібліотеки Литви ім. М. Мажвідаса **Е. Стратіловаса** акцент було зроблено на реалізацію проекту «Прогрес бібліотеки-2». Цей проект фінансується фондом Біла і Мелінди Гейтс та спрямований на утвердження ролі

бібліотек як соціальних інституцій, здатних покращити якість життя громадян Литви, бачення бібліотеки як «третього простору», в якому особистість задовольняє власні творчі, комунікативні та освітні потреби. Виступ містив розгорнуту інформацію щодо конкретних кроків з реалізації даного проекту, у якому на сьогодні беруть участь 57 бібліотек із партнерами. Загальна сума фінансування проекту 1,5 млн євро, цільова аудиторія заявлених для участі соціальних проектів від бібліотек – люди похилого віку та молодь. Розроблені заходи спрямовані на зменшення безробіття, збільшення зайнятості молоді та зменшення соціального відчуження. У 2015 р. проектом передбачено проведення трьох масштабних навчальних програм для бібліотекарів, у яких зможуть взяти участь навіть ті бібліотечні фахівці, хто не отримує фінансування за проектом, або взагалі не бере у ньому участі. Мета такого навчання – закріпити знання з управління проектами, які можна буде використовувати у подальшому, і не тільки у бібліотечно-інформаційній сфері. У 2016 р. організуватимуться актуальні для бібліотек навчання, оцінюватимуться їх результати та впливи, також планується проведення підсумкової конференції.

Від української сторони з доповіддю «Сучасна бібліотека у світі, що динамічно змінюється: моделі розвитку і партнерства» виступила завідувач відділу НБУВ, д-р наук із соціальних комунікацій **О. Воскобойнікова-Гузєва**. Вона запропонувала для обговорення аудиторії кілька моделей розвитку сучасної бібліотеки як мультифункціональної установи: «Бібліотека – науково-інформаційний центр», «Бібліотека – культурно-просвітницький центр», «Бібліотека – загальнодоступний освітній центр», «Бібліотека – інформаційно-аналітичний центр», «Бібліотека – досуговий центр», «Бібліотека – суспільно-комунікаційний центр» та ін. На думку доповідачки, будь-яка модель розвитку бібліотеки передбачає активне використання партнерства: галузевого партнерства (бібліотека – бібліотека); міжсекторального партнерства (бібліотека та заклади культури, науки, освіти, бізнесу, громадські об'єднання, творчі спілки та ін.); міжнародного партнерства (галузеве та міжсекторальне); партнерства із державними органами влади (законодавчою та виконавчою гілками), особли-

во із міністерствами та відомствами, що мають у своєму підпорядкуванні бібліотеки. Зазначалося, що представлені теоретичні міркування використовувалися у 2014–2015 рр. під час розроблення «Концепції якісних змін бібліотек задля сталого розвитку України», яку закладено в основу Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р.

У виступах литовських колег – керівників муніципальних публічних бібліотек Клайпеди, Вільнюса, Паневежа, Ладзійської публічної бібліотеки йшлося про новаті у сфері соціокультурної діяльності, досвід з модернізації простору бібліотек, відкритого для користувачів різного віку і потреб, про розгортання послуг мобільної бібліотеки тощо. Учасники конференції мали змогу ознайомитися із технологічними рішеннями, які пропонуються бібліотекам ЗАО Хансаб (Hansab).

Другий день роботи конференції був присвячений винятково обміну досвідом. Фахівці з Латвії, Литви, Польщі презентували нові підходи до реалізації творчих ідей користувачів, заохочення до читання, творчості дітей і молоді шляхом проведення інтерактивних конкурсів, різні новаті у красназавчій роботі, зокрема, у такому популярному на сьогодні напрямі – збереження усної історії. З особливою увагою присутні вислухали виступи наших колег з Асоціації польських публічних бібліотек – **М. Войцеховської**, яка поділилася результатами дослідження з управління нематеріальними ресурсами у бібліотеках Польщі, **Р. Томашевської**, котра презентувала досвід роботи наукової бібліотеки та науково-інформаційного центру Познанського природознавчого університету.

Розумінню особливостей соціально-економічної і політичної ситуації, у якій сьогодні перебувають українські бібліотеки, сприяв виступ виконавчого директора Української бібліотечної асоціації, доцента НТУ «КП», канд. іст. наук **Я. Сошинської** «Трансформація функцій бібліотек в умовах кризи». Доповідачка торкнулася як теоретичних питань передумов, наслідків та шляхів подолання кризових явищ, так і конкретних практичних кроків бібліотек, спрямованих на підтримку внутрішньо переміщених осіб, учасників антитерористичної операції, їхніх сімей, на співпрацю з центрами соціальної допомоги, госпіталями, військовими частинами. Виступ Я. Сошинської був емоційно сприйнятий усіма учасниками конференції, які під час власних виступів, привітань, неформального спілкування висловлювали підтримку Україні та її народу.

Трансформацію бібліотечної професії крізь призму конвергентного аналізу представила у своєму виступі президент Української бібліотечної асоціації, директор Інституту післядипломної освіти НАКККіМ, канд. пед. наук **І. Шевченко**. Вона показала як змінюється зміст діяльності сучасного бібліотекаря у процесі реалізації цілей, визначених у Керівництві ІФЛА стосовно роботи публічних бібліотек, зокрема щодо сприяння створенню інформаційного, демократичного суспільства, допомоги громадянам у реалізації їх інформаційних запитів, покращення життя суспільства загалом.

Цієї важливої проблематики торкнулася і професор кафедри бібліотекознавства та інформаційних комунікацій НАКККіМ, канд. іст. наук **Я. Хіміч**. У своєму виступі «Сучасна бібліотека – сучасний бібліотекар: трансформація професійної свідомості» вона намагалася здійснити пошук відповідей на п'ять послідовних запитань, особливо важливих для кожного бібліотекаря: Яка головна мета моєї професійної діяльності (для кого, для чого і як я працюю)? Яким є мій професійний імідж (як до моєї професійної діяльності ставляться влада, громада, користувачі, близькі люди)? Що таке професійна свідомість, професійна етика, корпоративний дух? Який рівень моєї професійної активності та мобільності? Що я особисто роблю для професійного зростання та самовдосконалення? Доповідачка дійшла висновку, який був підтриманий присутніми – сучасний бібліотекар це той, хто випереджає час, той, хто працює по-новому, так, як цього вимагає майбутнє.

Третій день конференції проходив у форматі «Ярмарок обміну досвідом», який включав презентації публічних бібліотек – переможців спеціального конкурсу 2014 р. у категоріях для публічних бібліотек та їх філій, які вирізнялися у своїй діяльності новаторським духом, уважним ставленням до наймолодших користувачів, нетрадиційністю у підходах до надання послуг, орієнтацією на національні литовські та загальноєвропейські цінності, максимальним включенням у життя громад тощо.

Програма перебування української делегації, крім участі у заходах міжнародної конференції, включала знайомство з діяльністю провідних литовських бібліотек. Так, 19 травня такою базою обміну досвідом стала Публічна бібліотека імені Адама Міцкевича Вільнюського округу, керівництво якої не тільки опікувалося нашим перебуванням у Вільнюсі, а й створило усі можливості для про-

фесійного діалогу з тамтешніми фахівцями. Нам вдалося отримати вичерпну інформацію: про реорганізацію структури бібліотеки, центральна будівля якої наразі перебуває на стадії перебудови та реставраційних робіт; про зміни у функціональному розвитку її основних структурних підрозділів, зокрема, збільшення обсягів робіт з методичного забезпечення. В якості екскурсантів ми відвідали надзвичайно цікавий, добре технологічно обладнаний та художньо оформлений, відділ бібліотеки, який займається обслуговуванням дітей різних вікових категорій. Велике враження справила й філія бібліотеки, яка фактично виконує функції Вільнюської публічної єврейської бібліотеки і є громадським центром для різноманітних культурних заходів. Під час нашого відвідання там якраз відбувалася репетиція вистави.

Нам вдалося ознайомитися з новобудовою бібліотеки Вільнюського університету (Центр наукової комунікації та інформації бібліотеки Вільнюського університету, функціонує з 2013 р. у мікрорайоні Саулетікіс), яка ззовні нагадує єгипетські піраміди, а у середині є найсучаснішим ергономічним простором для освіти та навчання. Вона не тільки належить до найкращих архітектурних європейських бібліотечних проєктів, а й є прикладом найбільш досконалих архітектурно-технологічних рішень, починаючи від зонування приміщень і завершуючи використанням RFID-технологій.

Програма нашого професійного перебування у Литві завершилася відвіданням оновленої будівлі Центральної публічної бібліотеки м. Клайпеди. Серед її найпримітніших новацій варто відзначити літній майданчик для відвідувачів різного віку, залучення до роботи фахівців-стажерів з інших країн, наявність спеціальних приміщень для публічних та наукових заходів, окрему територію під дахом, котра завдяки дизайнерським рішенням у морському стилі використовується і як виставкова площа, і як місце проведення вистав, літературно-мистецьких акцій, конкурсів тощо.

Більш докладно із враженнями від цих відвідувань та зображеннями приміщень бібліотек можна ознайомитися у пості «Гарячі литовські... бібліотеки?» **В. Польової**, координатора проєкту «Бібліотечний туризм: пізнай Україну та її бібліотеки», заступника голови Молодіжної секції УБА (http://bibliotourism.blogspot.com/2015/05/blog-post_29.html).

Від імені української делегації висловлюємо велику вдячність **Д. Абазорювісне**, президенту Асоціації публічних муніципальних бібліотек Литви, директору Пасвальської публічної бібліотеки ім. Марюса Катілішкюса за фінансову та організаційну підтримку, за можливість детально ознайомитися з інноваціями у роботі литовських бібліотек, **П. Зурлісу**, голові Тристоронньої ради Комітету культури Литовської Республіки, директору бібліотеки ім. А. Міцкевича Вільнюського округу та його команді за організацію професійної частини нашого стажування у Вільнюсі, Клайпеді, екскурсійний супровід та щирю гостинність, **Й. Міцкусу**, раднику Асоціації самоврядування Литви з питань просвіти і культури за ґрунтовні консультації у сфері міжсекторального співробітництва, лобювання інтересів бібліотечної спільноти на регіональному та загальнодержавному рівнях.

Плідна робота в рамках міжнародного практикуму сповнює нас оптимізмом: співробітництво між литовською і українською асоціаціями динамічно розвиватиметься. Адже наші литовські колеги активно долучилися до цьогорічного Львівського бібліотечного форуму, який відбувся 8–12 вересня. Натомість Українська бібліотечна асоціація відправила своїх представників на Міжнародний дискусійний форум молодих бібліотекарів (Швянтойї, серпень 2015 р.) та на міжнародну конференцію «Обласні публічні бібліотеки в європейському контексті: синергія, співробітництво та взаємодія в інформаційній та культурній інфраструктурі» (Шяуляй, жовтень 2015 р.).

Олена Воскобойнікова-Гузєва,
д-р наук із соціальних комунікацій,
зав. відділу НБУВ